

การศึกษาเพื่อการวางแผนเชิงกลยุทธ์รูปแบบธุรกิจการเกษตรของหมู่บ้านในเขตและนอกเขตพื้นที่ชลประทาน อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่นครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของหมู่บ้าน ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบของธุรกิจการเกษตร เพื่อการวางแผนเชิงกลยุทธ์ในการพัฒนาอาชีพเกษตรกร โดยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกร บ้านท่ากระเสริม ซึ่งเป็นหมู่บ้านในเขตชลประทาน และ บ้านนาฝายเหนือ ซึ่งเป็นหมู่บ้านนอกเขตชลประทาน

ผลการศึกษาพบว่า หมู่บ้านในเขตชลประทานเกษตรกรมีพื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตรต่อครัวเรือนน้อยกว่าหมู่บ้านนอกเขตชลประทานแต่จะมีการใช้ที่ดินเพื่อการทำนาเฉลี่ยต่อครัวเรือนมากกว่า มีกิจกรรมการผลิตที่หลากหลายกว่า และมีผลผลิตเฉลี่ยของพืชหลัก ได้แก่ ข้าวนาปี และ อ้อยสูงกว่า แต่จะมีการจ้างแรงงานมากกว่า เกษตรกรทั้งสองหมู่บ้านมีการใช้ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ผสมกันไป และเกษตรกรส่วนใหญ่ยังมีการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช แต่ก็ยังมีบางส่วนที่ใช้สารสมุนไพรสกัดเพื่อกำจัดศัตรูพืชเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ยังพบว่าเกษตรกรมีรายได้ที่เป็นเงินสดทั้งปีเฉลี่ยครอบครัวละ 82,793.17 บาท ขณะที่หมู่บ้านนอกเขตชลประทาน มีรายได้เฉลี่ยครอบครัวละ 67,669.90 บาทต่อปี ด้านสินเชื่อเพื่อการเกษตร เกษตรกรในเขตชลประทานมีหนี้สินค้างชำระทั้งหมด เฉลี่ยรายละ 65,600 บาท ส่วนเกษตรกรนอกเขตชลประทานมีหนี้สินค้างชำระเฉลี่ยรายละ 46,486 บาทโดยในเขตชลประทานนั้น เกษตรกรแต่ละรายจะมีหนี้สินค้างชำระกับ ธ.ก.ส.เป็นจำนวนเงินสูงสุดร้อยละ 52.6 เฉลี่ย 43,420 บาทต่อครัวเรือน ขณะที่เกษตรกรนอกเขตชลประทานมีหนี้สินค้างชำระกับ ธ.ก.ส. เฉลี่ย 34,686 บาทต่อครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 76.1 ของหนี้ค้างชำระทั้งหมด

สำหรับหมู่บ้านในเขตชลประทานเกษตรกรมีโอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนจากธุรกิจเอกชน และมีนาเทคโนโลยีใหม่มาใช้ในการผลิต ส่วนหมู่บ้านนอกเขตชลประทานนั้น เกษตรกรก็มีโอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชน ในการที่จะเข้ามาส่งเสริมและจ้างงานในช่วงฤดูแล้ง และทั้งสองหมู่บ้านก็มีโอกาสที่จะขายผลผลิตทางการเกษตรเพื่อเป็นวัตถุดิบได้เพิ่มมากขึ้นเนื่องจากการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมเกษตรในบริเวณลุ่มน้ำพองและลุ่มน้ำชี

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกที่มีผลต่อธุรกิจได้นำมาจัดทำเป็นแผนเชิงกลยุทธ์ ดังนี้ หมู่บ้านในเขตชลประทาน คือ (1) โครงการผลิตฟางหมัก (2) โครงการปลูกผักปลอดสารพิษ และหมู่บ้านนอกเขตชลประทาน คือ (1) โครงการผลิตมันเส้น (2) โครงการผลิตยออดอ้อยหมัก

This studied for strategic planning on agribusiness pattern of the village in irrigated and non-irrigated area in Amphoe Namphong, Khon Kean Province. The objective was for economic and social, internal and external environment of the village that related with agribusiness pattern for strategic planning for development farmer by interviewe data from Ban Thakraserm farmer group, that represented irrigated area and Ban Na-fay nua represented non-irrigated area.

The result founded that the village in irrigated area had belonging area per household lesser than non-irrigated area. Average rice-growing areas per household, production activity, major crop production yield (rice and sugarcane) and labors cost in irrigated area higher than non-irrigated area. Both villages used organics and chemicals fertilizer together. They used chemical for control predicate. Nevertheless about average cash income were 82,793.17 bath/year/family and 67,669.90 bath/year/family of the farmer in irrigated area, non-irrigated area respectively. Average accrued debt were 65,600 bath/year/family and 46,486 bath/year/family of the farmer in irrigated area, non-irrigated area respectively. The accrued debt were belonging to the Bank for agriculture and agricultural cooperatives about 43,420 bath/year/family (52.6% of total accrued debt) and 34,686 bath/year/family (76.1% of total accrued debt) of the farmer in irrigated area, non-irrigated area respectively. The village in irrigated area had more opportunity for supporter from private sector and for new technology of production activities than the village in non-irrigated. For the village in non-irrigated area in dry season the farmer had supporter opportunity from government and private sector about extension for employment.

The strategic planning from the analysis of internal and external factor that affected to agribusiness pattern were; in the village in irrigated area 1) silate rice straw project and 2) organic vegetable project. and in the village in non-irrigated area (1) cassava ship project and (2) tops of sugarcane project.